

Nederland en de wereld

De agenda staat vol met jubilea. In 2013 vieren we een eeuw militaire luchtvaart in ons land en schenkt de Koninklijke Marine aandacht aan haar 525 jaar oude ankers. Volgend jaar is het de beurt aan de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Marechaussee, die dan uitgebreid stilstaan bij hun tweehonderdjarig bestaan. De rijke historie van de krijgsmachtdelen valt niet los te denken van de politieke strategie die aan hun geschiedenis ten grondslag ligt. Hoe heeft deze strategie vorm gekregen?

Lidmaatschap van de Verenigde Naties, de West-Europese Unie, de NAVO en de EU heeft Nederland geen windeieren gelegd

Begin van de vorige eeuw kende Nederland een rotsvast vertrouwen in zijn politiek van afzijdigheid en gewapende neutraliteit. Dit leek aanvankelijk te werken: de belligerenten van de Eerste Wereldoorlog eerbiedigden de Nederlandse neutraliteit. Maar in mei 1940 werd Nederland ruw uit zijn droom gewekt. Die ontnuchterende ervaring leidde na de oorlog tot een radicale koerswijziging. Nederland zocht zijn heil in internationale samenwerking en ons land behoorde tot de eerste leden van de Verenigde Naties, de West-Europese Unie, de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Europese Economische Unie (de voorloper van de huidige Europese Unie).

Deze lidmaatschappen hebben ons geen wind-eieren gelegd – onze welvaart en onze veiligheid hebben we als een relatief klein land met een grote, open economie in niet geringe mate aan die internationale samenwerkingsverbanden te danken.

Twee reflexen hebben bij de internationale inbedding van ons land altijd een rol gespeeld: de Europese en de Atlantische. De daarmee gepaard gaande beleidsopties zijn lange tijd als concurrerend beschouwd, maar gaandeweg is het besef ontstaan dat – ook op veiligheidsgebied – verdergaande Europese samenwerking en de trans-Atlantische NAVO-band met de Verenigde Staten elkaar niet hoeven te bijten.

Het is opvallend dat beide hoofdpunten in het Nederlandse veiligheidsbeleid van de afgelopen decennia sleetse plekken vertonen en in de publieke opinie, ook in ons land, minder enthousiasme oproepen dan vroeger het geval was. Hoewel successen in het verleden geen garantie vormen voor een geslaagde toekomst, verbaast het gemak waarmee sommigen de NAVO tot zieke, oude man verklaren of het dedain waarmee anderen de wens uitspreken om tot renationalisering van de Europese verworvenheden te willen overgaan.

Een gedegen kennis van de recente geschiedenis, van de politieke, economische en technologische ontwikkelingen in de wereld en van de voortschrijdende globalisering op tal van terreinen, lijken in het politieke discours aan belang te hebben ingeboet.

Kijken we naar de NAVO, dan moeten we constateren dat de val van de Muur grote gevolgen

heeft gehad voor onze belangrijkste verzekering op veiligheidsgebied. Een duidelijke bedreiging – ook voor de man in de straat – is weggevallen en de NAVO is razendsnel uitgebreid. Het NAVO-verdragsgebied is niet langer meer een knellend keurslijf en de NAVO is – als een van de weinig regionale veiligheidsorganisaties – in staat gebleken tot expeditionaire inzet, ook al ging de politieke besluitvorming niet altijd van een leien dakje.

De grote broer – de Verenigde Staten – is bezig met een strategische heroriëntatie en verwacht, ook om economische redenen, dat de relatief rijke Europeanen beter de eigen broek gaan op houden. De belangrijkste uitdaging voor het NAVO-huis in Brussel is het ontwikkelen van een aansprekend gemeenschappelijk perspectief op wat er onder bedreigingen van de gemeenschappelijke veiligheid moet worden verstaan, en hoe daarop ware te reageren.

Kijken we naar dat andere Brussel, dat van de Wetstraat als motor in het proces van Europese samenwerking, dan valt op hoezeer een weef fout in het Verdrag van Maastricht – de invoering van een gemeenschappelijke munt zonder overdracht van noodzakelijke bevoegdheden op het gebied van de nationale begrotingsdiscipline – heeft geleid tot een uitholling van de publieke steun voor Europa. De financiële crisis trekt diepe sporen – en de emoties bij veel slachtoffers van wanbeleid, megalomane persoonlijkheden en graaiers aan de top zijn – begrijpelijk – groot.

Toch moeten we zeker in ons land niet vergeten hoe zeer onze economische welvaart te danken is aan die gemeenschappelijke markt –

als meest in het oog springende symbool van de Europese samenwerking. Zeker, het zoeken naar een passend antwoord op die crisis van nu kost tijd; de lidstaten hebben immers verschillende uitgangspunten en specifiek nationale belangen te behartigen. Het is in dit opzicht goed dat het kabinet Rutte-Samson de ratio in de besluitvorming ten aanzien van Brussel weer heeft teruggebracht – en minder leunt op anti-Europese onderbuikgevoelens dan zijn voorganger.

Het is aan te bevelen dat in beide ‘Brussels’ ons land weer op constructieve wijze zijn partijtje mee blaast. Ook hier kan de geschiedenis als spiegel fungeren. Nederland heeft zowel bij de NAVO als de Europese Unie altijd op bekwame wijze meegesproken, en op die manier de eigen belangen behartigd. De geografische ligging, de relatief grote en sterke ‘open’ economie, consistente beleidsopvattingen, bekwame diplomaten en een geloofwaardige krijgsmacht bleken belangrijke krachtbronnen.

Bovendien was het besef aanwezig dat wie wil samenwerken, zijn partner(s) iets te bieden moet hebben. Wie thans voor een dubbeltje op de eerste rang denkt te kunnen zitten en toch volwaardig denkt te kunnen meepraten, is een naïeve optimist. Ook in het verkeer met bondgenoten en bevriende landen gaat het om het behartigen van nationale belangen – en een duidelijke visie op die Nederlandse belangen in de wereld en een goed gevulde diplomatieke én militaire gereedschapskist is dan ook geboden. ■